I brytningstid. Samtal i språkfrågan

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av **Anna Edelheim** (1845-1904) har digitaliserats av Kungliga Biblioteket i Stockholm och anpassats för Projekt Runeberg i oktober 2013 av Ralph E. samt OCR-tolkats i november 2013 av Bert H.

I BRYTNINGSTID

SAMTAL I SPRÅKFRÅGAN

af X. ? HELSINGFORS,

J. SIMELII ARFV. BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG,

1897.J BRYTNINGSTID.

SAMTAL I SPRÅKFRÅGAN

AF X.?

HELSINGFORS,

J. SIMELII ARFVINGARS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG,

1897.

Föreliggande få sidor utgöra ett försök att i samtalsform återgifva och belysa några af de synpunkter, som göra sig gällande hos de två stora partier, hvilka för närvarande bryta sig mot hvarandra i vårt land. Und. är medveten om det fragmentariska i detta försök; men det har tillkommit i förhoppning att det skulle kunna få ingå under sträcket i någon af våra tidningar, och deraf har följt nödvändigheten att icke uttänja det utöfver det allra nödvändigaste. Våra härvarande tidningar hafva dock icke ansett det lämpligt för sina spalter; och då det nu utkommer i denna form, är det på uppmaning af flere personer och i den förhoppning att den anspråkslösa afsigten med dess tillkomst må välvilligt beaktas.

Förf.

*

Triolog.

(En gammal herre sitter vid ett bord, på hvilket en bok ligger uppslagen, men han läser dock icke; han ser tankfull ut och tyckes vänta någon; ser på sitt ur. En brinnande lampa står på bordet. Steg höres i rummet till höger. Sonen *Gustaf* inträder).

FADERN.

Ändtligen! . . . Du kommer sent och du kommer ensam. Hvar är Carl?

GUSTAF,
(något tankspridd, i det han lägger bort sin hatt).

Carl har jag som vanligt ej alls sett till. Han är väl altför upptagen af intriger för att kunna passa på tiden.

Fadern,
(i det han reser sig och går några steg emot den inkommande).

Och du, hvarifrån kommer du?

gustaf.

Från mitt arbete, fader.

fadern.

Jag trodde att ditt arbete för dagen vore slut för länge sedan. Det är sent nu.

gustaf,
(med ett gladt och stolt sjelfmedvetande).

Arbetet för fäderneslandet . . . för det allmänna bästa. Det är detta, som upptager mig nu; det du syftar på, är af underordnad betydelse. Vår klubb har täta möten. Det gäller att se till att vi nu omsider vinna den seger för vår sak, som tillkommer den . . . De andra, de äro, äfven de, nog så påpassliga.

fadern.

Hvilka andra?

gustaf.

De främmande — de som icke vilja vara kött af vårt kött och blod af vårt blod och som likväl fordra att fortfarande få vara herrar här i landet.

fadern.

Jag vet icke hvilka du menar . . . Jag känner inga sådana.

GUSTAF,

(förebrående).

Icke? ... Du behöfver dock icke söka långt. Under ditt eget tak är en af dem.

FADERN.

Hm — hm! (går långsamt tillbaka och sätter sig i en länstol längre in i rummet). Du talade om fäderneslandets väl och det allmänna bästa. Det var stora ord, de der! Har du äfven betänkt hvad de innebära?

GUSTAF,

(sårad).

Stora ord! ... Så der söker man vanligen afspisa oss. Och dock har vår verksamhet lemnat så pass mycket resultat efter sig och åstadkommit en sådan omgestaltning af alla våra inre förhållanden, att man borde gifva oss ett annat

erkännande än det att vi föra stora ord på tungan, (går i en tydligen upprörd sinnesstämning några steg af och an på golfvet och stannar framför sin far). Ett Stort mål, min far, fordrar stora ord.

FADERN.

Och hvilket är då ditt mål? (ser stadigt på sin son).(ytterligare sårad).

Du gäckas, fader. Hvart barn i detta land vet hvilket vårt mål är, (står tyst några ögonblick och utbrister derpå lidelsefullt): I århundraden har vårt folk innehaft en underordnad ställning i sitt eget land — det land, som bär deras namn. På ett främmande tungomål hafva främmande embetsmän ordnat deras angelägenheter, slitit deras tvister och afkun-nat sina domar öfver dem. Deras eget klangfulla språk har varit föraktadt; inga högre undervisningsanstalter hafva funnits till för dem; välståndets och bildningens förmåner hafva varit dem förmenade. Och dock är detta folk i besittning af en stor andlig kraft och af förmögenheter, som — om de blott utvecklas — kunna föra det långt . . . Min far, att uppväcka denna kraft, odla dessa förmögenheter och införsätta vårt folk i dess naturliga rättigheter — detta är vårt mål. Är det icke stort?

FADERN.

Jo; — att arbeta på folkets höjande är ett stort mål. Så långt gå alla med eder, äfven din broder Carl.GUSTAF,

(häftigt).

Hvarföre står han oss då emot. Hvarföre gör du det?

FADERN.

Du har ännu icke svarat på min fråga hvad du förstår med fäderneslandets väl och det allmänna bästa.

GUSTAF.

Är då icke folkets väl äfven landets väl? Arbetar icke den, som arbetar för sitt folk, äfven för sitt land?

FADERN.

Visserligen .. . Men fäderneslandets väl inbegriper dock äfven flcrc andra kraf, som jag fruktar att I blott altför mycket förbisen. Till dessa höra en jemn och lugn utveckling i andligt och materielt hänseende; lagbunden ordning; inre frid och yttre trygghet; samt icke minst ett vaket medvetande hos alla medborgare af att landet har en värdighet att häfda både utåt och inåt ... Du och dina meningsfränder hafven endast ögon för det ena folkelementet och glömmen att det finnes i vårt land — i likhet med hvad fallet är i flere andra länder, och det icke de sämsta —äfven ett annat folkelement, hvilket, så långt som den historiska forskningen går tillbaka i tiden, bott och byggt här på samma grund som det finska och vuxit fast med detta till en enda hel och odelbar nation.

GUSTAF,

(föraktligt).

En handfull folk blott — knappt en åttonde del af det hela!

FADERN.

Likväl har detta numeriskt underlägsna folkelement gjort den större insatsen i det andliga arbetet i vårt land och gifvit åt det sin religion och sina lagar. Det är gemenskapen med detta folk, som gjort att vår allmoge aldrig behöft vara i trälbundet tillstånd. En så betydelsefull del af nationen kan man icke ostraffadt förbise, ty det gifves dock faktorer i lifvet, som icke kunna mätas med siffermått.

GUSTAF,

(hvars ansikte betydligt mörknat).

Alt det där kan hafva sin tillämpning på hvad som en gång har varit; men historien rullar framåt och slopar obevekligt bort hvadsom är föråldradt. I nationernas lif får ej existera några tacksamhetsskulder. Det finska folket har nu trädt ur sin omyndighetsålder och behöfver icke längre några förmyndare. I vårt andliga lif uppväller en

mäktig åder; vår litteratur är rik. Vilja främlin-garne förblifva här, så må de äfven blifva ett med oss. „ Yksi mieli, yksi kieli/“

FADERN.

Så? ... Är detta edert sätt att skipa rättvisa? Det förefaller litet underligt i bredd med de andras, som helt nyss framlagt ett lagförslag om allas lika rätt i detta hänseende och dermed visat sig färdiga att afhända sig ett företräde, som ännu i flere afseenden på grund af gammal häfd hade kunnat förblifva deras. Att nu, såsom edra representanter gjort, till gengäld vilja neka att inrymma dem den naturliga rättigheten att utan omgångar få i sitt fädernesland sina angelägenheter af-gjorda på sitt eget språk, är icke rättvisa utan våld, och ett våld, som framstår så mycket bjertare som det äger rum i det nittonde seklet och med full öfverläggning. Att detta, såsom det uppges, skulle ske med stöd af den kompakta massans auktoritet, upphäfver icke detta faktum.CUSTAF,

(med ett öfverlägset leende).

Nåja, hela det förslag, som de kommit fram med, var väl egentligen ingenting annat än en nödvärnsåtgärd för att rädda hvad som räddas kan af något, som redan är fallfärdigt. För resten ämna vi icke genomdrifva detta „yksi mieli, yksi kieli“ med våld utan endast uppställa det som ett framtida, icke alltför långt aflägset mål samt arbeta på att utvecklingen går i denna riktning.

FADERN.

Genom hvilka medel?

GUSTAF.

Genom alla till buds stående medel. Målet är så stort och orättvisan har varit så i ögonen fallande, att det vore en försummelse att lemna ett enda medel obegagnadt, som blott kan användas.

FADERN.

Äfven med åsidosättande af hvad som under olyckliga tider och gentemot öfvermäk-tiga yttre förhållanden har varit vårt bästa skydd — våra lagar?GUSTAF,

(tvekande).

Om vårt folks lycka . . . och ära . . . fordra det, så må ske!

FADERN,

(sorgsen och med djupt allvar),

Nu nämner du sjelf orsaken hvarföre jag — och så många andra — som förut sympatiserat med eder och varit färdiga att dela eder entusiasm, likväl numera med bekymmer och ogillande vändt sig ifrån eder. I gån vägar, som fosterlandsvännen icke utan smärta kan åse att några söner af detta land vilja beträda. Detta har aldrig framstått sä tydligt som af edert uppträdande vid 1891 års landtdag.

GUSTAF,

(förvånad).

Vårt uppträdande vid 1891 års landtdag?

FADERN.

Ja, då ni samlade er kring ett program, som icke drog i betänkande att, under en tid af stor yttre fara för vårt land, uppväcka brödrahatet i det inre, på samma gång som det förband eder att endast iakttaga en fegoch undfallande passivitet gentemot sjelfva denna fara (reser sig och ser strängt på Gustaf). Två förbrytelser emot fäderneslandet, öfver hvilka historien en gång skall döma! Och om den frisäger eder, så är det endast emedan edra lidelser hafva gjort eder blinda för allt annat, utom för detta ena mål, som I fullföljen, och att I derföre kunnen betraktas såsom i viss grad otillräkneliga.

(Går till det bord, vid hvilket han först satt och tager ett bref, som ligger derpä. Några ögonblicks tystnad, hvarunder Gustaf synes leta efter ett svar, som han dock icke finner).

FADERN.

Jag har beclt dig och Carl komma hit i kväll, för att gifva eder del af underrättelser, som jag i dag har erhållit och som visa att tiderna fortfarande äro allvarliga — ja, så allvarliga att det vore ett ytterst stort lättsinne att fortsätta med partistridernapåsamma bittra sätt som hittills. Så här skrifver —

(en tjenarinna inträder från dörren till venster

och räcker Gustaf en biljett, som han skyndsamt öppnar. Tjenarinnan går åter uti.

GUSTAF.

Förlåt, min far, jag har bedt om en underrättelse hit. (läser biljetten med bestörtning,skrynklar ihop den och stoppar den på sig. Vänd till fadern) Jag måste skrifva några rader. Du har väl ingenting emot att jag går in i ditt skrifrum ?

(fadern nickar utan se på honom. GUSTAF går ut genom dörren i fonden).

FADERN

(lägger brefvet tillbaka på bordet och går långsamt med nedböjdt hufvud af och an på golfvet).

Och att tänka att det är under sådana förhållanden som partivågorna gå höga och broder söker skada broder!

(stannar och står grubblande några ögonblick!

Äfven de andra — de svenska hafva fel? Hvarför ständigt reta och såra? .. . Hvar-före detta eländiga käbbel i tidningarna? ... Och hvarföre slutligen detta namn af parti, som de gifvit sig sjelfva ?

(Steg höres i rummet till höger, carl inträder). CARL.

Förlåt, min far, jag kommer sent, men det har icke berott på mig att komma tidigare (ser sig omkring i rummet). Jag tyckes i alla fall vara den första . .. Gustaf ... (lätt ironiskt) ... Kyösti skulle jag säga — är ännuicke här ... Väl upptagen af partiagitationer, kan jag tro!

FADERN,

(sträft).

Gustaf har varit här redan en timme; han sitter derinne och skrifver bref.

CARL.

Agitationsbref! Det gäller väl att stöta på någon osäker partigängare . .. Eller kanske att uttala sig i ett beslut, som håller på att fattas och som är riktadt emot oss!

FADERN.

Och du är väl icke heller du, obevandracl i hvad som hörer till ett väl disclplineradt partiväsende? . .. Du kommer väl från svenska klubben, kan jag tro?

CARL.

Så alldeles obevandrad är jag väl ej ... Ja, jag kommer från svenska klubben.

FADERN.

Likasom Gustaf nyss ifrån den finska! ... O Carl, Carl, när jag tänker på den fosterländska anda, som lifvade 1860-talets män — huru alla enskilda intressen då lågo nere ochen enda mäktig hänförelse brann i alla sinnen och huru Finland då äfven erhöll ett uppsving, som man förut icke ens kunnat drömma om — och ser omkring mig på de ömkliga språk- och partistrider, som nu sönderslita vårt folk och förbruka dess bästa krafter — då

sammanpressas mitt hjerta och jag anar olyckor för vårt land ... Se här, Carl läs detta! (räcker honom brefvet).

CARL.

Ja, det är väl på tiden att det nu blir frid på landet. Men då man dömer oss, så må man ej glömma att vi rent af hafva varit tvungna till nödvärn.

(läser brefvet och viker tyst i hop det, men öppnar det åter och läser uppmärksamt ännu en gång igenom det; står tyst några ögonblick och betraktar sin far).

CARL.

Min farbror ger här en målning, som är ganska mörk.

FADERN,

(med eftertryck).

Hans ställning har tillåtit honom att få blicka in i förhållanden, som i allmänhet äro mycket litet kända af oss, och att få del afafsigter, som röra sig inom mycket inflytelserika kretsar.

CARL,

(eftersinnande, i det han vandrar fram och tillbaka i rummet).

Så farligt tror jag väl ändå ej att det är. Vi hafva vår Storfurstes ord och rättvisan i vår sak att förlita oss till ... Men i alla fall

— det ger att tänka på------------------och endräkt

gifver styrka.

FADERN,

(sätter sig vid bordet).

Detta bref endast bekräftar hvad de mera klarseende af oss redan kunnat veta — att nemligen det mäktiga parti, som i början af detta decennium öppet arbetade på tillintetgörandet af vår autonomi, ännu ingalunda af-stått från att hafva detta till ett mål för sina önskningar. Och om än medvetandet derom icke bör ingifva oss någon ängslig fruktan, så få vi dock icke heller fortfara med att i lättsinne komprometera oss sjelfva ... Inre oenigheter hafva vållat mera än ett folks undergång.

CARL.

Det har dock varit något, som hör till det bästa och heligaste i lifvet, det som vål-lat striderna i vårt land — försvaret af vårt modersmål och, hvad som är ännu mera, af hela vår kultur. Ty om — såsom det är tydligt att våra motståndare önska — den kanal, genom hvilken såväl den svenska som den finska delen af vårt folk mottagit sina bästa intellektuela impulser och som under århundraden utgjort vårt lands enda förmedling med de stora kulturfolken, nu skulle täppas till, så vore det liktydigt med en kulturel tillbakagång. Den fart med hvilken halfbildnin-gen skjutit upp omkring oss, utgör en varning i detta hänseende.

FADERN.

Jag säger ingenting om orsakerna till di-vergenserna emellan er; de kunna hafvahaft fog nog — på båda hållen. Men sättet, hvarpå striden förts och som gått ut på att söka skada och misskriditera den ena den andra — detta har icke varit värdigt en god sak och i synnerhet icke värdigt män, som göra anspråk på att uppbära en öfverlägsen kultur.

CARL.

Det är dock icke alltid lätt att afväga sina ord, när man är midt inne i stridens hetta.

(Gustaf inkommer från fonddörren med ett ku-verteradt bref i handen men stannar och förblirstående i

bakgrunden utan att bemärkas af de båda andra).

CARL

(fortsätter efter några ögonblicks tystnad).

För resten hafva vi ju velat och erbjudit försoning, ehuru på den basis, som allena är rättvis — alla individers lika rätt och tjen-stemännens skyldighet att i lika grad betjena båda språkgrupperna.... Och vi hafva velat den uppriktigt. Vi önska ingenting högre än att icke behöfva häfda någon partiståndpunkt, utan få använda våra krafter på någonting, som kan vara mera fruktbringande. Om du hade varit med om diskussionerna härom, så tror jag, min far, att du icke skulle göra en så sträng åtskilnad emellan 1860 talets män och 1890 talets.

FADERN

Jag medger att edert petitionsförslag är bygdt på principen af fullständig rättvisa och likställighet, och att mången — bland dem äfven jag — har känt stor tacksamhet mot eder för att ni tagit detta initiativ. Men eder vägran sedermera att göra några vidare eftergifter, för att ett resultat verkligen skulle kunna uppnås, har dock låtit det framstå mera som en politisk manöver från eder sida än som ett allvarligt menadt steg till förso-ning. Voren I af 1860 talets män, och hade haft deras kärlek till edert land, så skulle det ej hafva varit så svårt för eder att, för att erhålla en basis, på hvilken en öfverenskommelse åt minstone kunnat försökas, göra ännu den uppoffring af eder partiståndpunkt, livarom ett förslag blifvit väckt inom edra egna leder

— i synnerhet som den icke skulle hafva ledt till någon försämring af eder saks nuvarande ställning. — Vid ett fredsslut är det icke den ena parten ensam, som får diktera alla vilkoren; äfven den andra har rätt att få göra sin stämma hörd, och det är endast genom sammanjämkningar och ömsesidiga medgifvanden, som målet slutligen vinnes.

CARL.

Nå, jag vet ej. Vi hafva sagt: „så långt gå vi; viljen I under dessa vilkor räcka oss handen, så skola vi mottaga den som bröder“. Och dessa vilkor — det har äfven du erkänt

— hafva icke varit annat än billiga.

(Gustaf, som hittills hållit sig obemärkt i bakgrunden, träder häftigt fram).

GUSTAF

Billiga! — kallar du dem billiga? Har du då verkligen kunnat tro, Carl, att det linska folket vore färdigt att nöja sig med så litet?Efter så många århundradens orättvisor är

detta en bra ringa upprättelse Också

vi hafva varit betänkta på en petition — men den har varit bygd på andra grunder.

CARL

(rycker på axlarne).

Det finska folket.... Fraser — såsom er argumentering vanligen är! Jag känner den finska bonden lika väl som du, och jag vet att han icke anser sig hafva orsak att klaga öfver orättvisor och att han äfven är för mycket rättänkande, för att — om han blott vore lemnad åt sig sjelf — vilja något vidare än likställighet i detta liksom i andra fall. Men det är edra agitatorer, som söka uppreta honom genom falska deklamationer.

FADERN

(med handen på Gustafs skuldra).

Edert petitionsförslag! Säg mig nu lugnt, Gustaf, hvad du helst såge att det skulle innehålla.

GUSTAF

(synbarligen motvilligt efter en stunds tystnad).

Hvad tj enar det egentligen alls till att söka få en ny lag till stånd? I hela anden af vår gamla lag af 1734 — så hafva våra främ-ste män försäkrat oss *) — framgår redan tydligt att det är landets eget språk, som måste användas af domstolar och andra myndigheter, och icke ett främmande. Och derförbör det väl vara tillräckligt att helt enkelt anhålla hos den högsta statsmakten om de åtgärder, som äro nödvändiga för att denna lag-äfven skall vara gällande.

CARL

(med en lätt hvissling).

Åter en af edra vanliga genvägar!

GUSTAF

(fullföljer sin tankegång med en drömmande och inåt vänd blick, utan att akta på Carls afbrott).

Detta skulle hafva varit det riktiga. . . och i betraktande af det heliga och dyrbara

i saken —- äfven helt naturligt...................Likväl

hafva vi ej velat motsätta oss en ständerlag, om blott den varit bygd på sådana grunder, att den kunde motsvara vårt länge förtryckta men nu uppvaknade folks sjelfkänsla. Att deras språk skulle erkännas såsom det officiela språket i de delar af deras land, der det talas

*) Syftar på uttalanden i bondeståndet i remissdebatterna vid landtdagen början.af folket självt, var väl icke för mycket fordradt.

CARL.

Men det andra språket och den andra nationaliteten, hafva då icke äfven de dyrbara intressen att taga vara på? Och är en tusenårig bofasthet icke tillräcklig för att åt ett folk förläna hemortsrätt i ett land?.... Vill du förneka detta, så talar det icke mycket för din kompetens att taga del i ett lagstiftningsarbete. ———————————————

Det var illa valdt af dig nyss att åberopa andan af vår lag, denna gamla, vackra lag, som, om den än i några detaljbestämmelser bär spår af sin tid, likväl till hela sin grundidé går ut på att afvärja öivergrepp och förläna samma rätt åt alla. Det är på ett förnekande af dess vigtigaste grundsatser, som edra tillgöranden synes gå ut.

GUSTAF.

Så länge den lilla remsa af landet, der . .. de der andra ... slagit sig ned, ännu till öfver-vägande del bebos utaf dem, så må deras språk hafva samma rättigheter derstädes. Det kommer nog ej att räcka länge mera.FADERN

(med eftertryck, vänd till Gustaf).

Om du vill tänka efter huru mycket det finska och det svenska folkelementet äro blandade om hvarandra — och att det t. ex. icke hör till sällsyntheterna att, såväl vid kusten som i det inre af landet, samma gård äges gememsamt af personer från de båda nationaliteterna — så skall du finna att det i alla trakter af vårt land finnes medborgare som i sådant fall måste blifva betänkligt förförde-lage. — Du vill väl dock ej bygga en lag på en orättvisa.

GUSTAF (med mörk uppsyn).

Till rättvisa hör äfven upprättelse..............

Det finnes oförrätter att godtgöra, hvilka hopat sig genom mörka och långa århundraden .... Eder tid har varit; vår tur kommer nu.

(Djup tystnad).

GUSTAF,

(fortsätter).

Jag talar om sjelfva principen — huru det borde vara och hvad vårt folk har rätt att fordra I verkligheten hafva vi likvälgjort medgifvanden ocli gått så långt vi kunna, men blifvit tillbakavisade.

CARL

(vinkar afböjande med handen).

Medgifvanden ?..

FADERN

(långsamt och med strängt allvar).

Är det eder afsigt att nu taga repressalier för orättvisor, som under ett oupplyst tidehvarf framgått såsom en följd af omständigheterna och som varit lika omedvetna af dem, hvilka de ländt till fördel, som af dem hvilka de träffat, — så är detta ett hämndbegär från eder sida, som icke länder er till heder och icke ens mera är i stånd att nå orsakerna till de missförhållanden, som funnits att beklaga. Ty på hvad är det I vil j en hämnas ? När latinet måste vika med katolicismen, så följde det af sig självt, likasom det ena årstiden följer på den andra, att det blef det af våra egna språk, som var färdigt och kunde leda till förbindelser med andra folk, hvilket trädde i stället och äfven kom till användning i våra offentliga angelägenheter. Men förgäfves söker du efter några afsigtliga motiver eller någon ovilja mot det andra språket såsom endriffjäder dertill.............På oväld bygger

man lag, men ej på hämndbegärd.

GUSTAF (som förut).

Lagförslaget må gerna falla; det finnes väl en högsta instans, som vill taga hand om vår rätt.

FADERN.

Således återgår du till ditt första alternativ, hvilket jag icke trodde vara framkastat på allvar.... Att åberopa hvad man anser vara andemeningen i en gammal lag, för att hos den högsta stadsmakten utverka en annan tolkning deraf än den som — det må nu varit med rätt eller orätt — varit tillämpad

i praktiken i halftannat århundrade vet

du hvad det innebär? ... (skakar på hufvudet)... Jo, något som edra barn och barnabarn en gång kunna ställa er till ansvar för och som jag hoppas att en son till mig aldrig skall göra sig skyldig till.

(går ett slag öfver golfvet och stannar framför Gustaf).

Hvarföre leda en rörelse som en gång

började så vackert, in på sådana banor? Högt öfver tillfälliga fördelar står dock det rättasevigt gällande grundsats! Redan att petitionera om en administrativ förordning i en sak som sedan gammalt hört till lagstiftningens område, är en lek med dyrbara rättigheter, hvilka det åligger oss att vörda och icke att blottställa .... Om du ville gifva dig ro att taga del af det bref, hvars innehåll jag förut velat meddela dig, så skulle du sjelf vara den första att förkasta en dylik åtgärd.

(räcker honom det bref, han nyss visat Carl. Gustaf mottager det surmulet och läser det under tystnad).

GUSTAF (lemnar brefvet tillbaka).

Jag kan ej inse hvad det här har att göra med vår ömsesidiga sak; vi hafva ju fem kejsares ord att trygga oss vid! .. . Och jag förstår ej... . (tvekande och bittert) ... huru vår snart sekelgamla statsförfattning skulle kunna lida någon skada, om det nu ändtligen förunnades oss att få vinna den seger för vårt folks språk, som detta folk så länge och så tålmodigt hoppats på.

FADERN.

Förstår du icke det lättsinniga deri, att medan farliga anslag förefinnas mot våra ned-ärfda institutioner och hela vår statliga till-varo — och att dessa anslag hafva målsmän ända upp ibland monarkens rådgifvare, har detta bref upptyst dig om — förspilla vår tid på inre strider och inför våra fienders ögon förete bilden af ett söndradt folk, som icke är i stånd att uppbära en autonomi. Men det brottsliga i detta lättsinne blir ännu större, om vi icke själfva hålla i hälgd vår lagbundna sjelfstyrelserätt utan, förblindade af våra passioner, icke draga i betänkande att själfva kränka dess vigtigaste principer. Det är sant att vi hafva våra kejsares ord att trygga ossvid; men i ett rike som deras röra sig mäktiga fordringar och önskningsmål, och för att kunna värna vår rätt, hafva de å sin sida behof af vår osvikliga laglydnad att stöda sig på. Du får ej glömma, Gustaf, att det är på oss själfva som ansvaret för att vårt lands lycka icke skall förspillas, i första hand hvilar.

(Några ögonblicks tystnad. Gustaf står synbarligen

slagen).

FADERN,

(fortsätter).

Du önskar en regeringsåtgärd för att vinna seger för den sak, som ligger dig om hjertat. Men den seger, Gustaf, som skänkes oss genom ett maktspråk, är icke mycket värd; det ligger i själfva verket något föraktligt i den.De vackraste segrar och de som allena hafva något värde, äro moraliska. Det finnes en ädlare täflan än den om språkens officiela rättigheter. Hvar intellektuel vinning för det finska språket, hvart arbete af värde, som utkommer derpå, skall stadga dess ställning mera än någon öfverhetlig förordning kan göra det. Likaså är å andra sidan frågan huruvida det svenska språket kan bibehålla sin betydelse här i landet, beroende af hvad på detta språk kommer att i andligt afseende produceras. De segrar, som sålunda vinnes, skola — långt ifrån att framkalla bitterhet, tvärtom stärka sambandet emellan de båda delarna af vårt folk och — på hvilken sida de än må vara — utgöra nya stenar i den grundval, på hvilken Finlands framtid bäst och säkrast kan uppföras.

CARL.

Ja broder, vår far har rätt; vårt land behöfver bådas vårt ärliga arbete. Skola vi börja en sådan täflan med hvarandra och visa världen skådespelet af „kaksi kieltä, yksi mieli?“

(JUST AF (eftersinnande).

Den seger, som skänkes oss genom ett

maktspråk . . . är icke mycket värd. — Ja, det kan ligga sanning deri.

(står länge villrådig och tvekande, men rifver slutligen sönder sin skrifvelse och räcker Carl handen).

FADERN.

Två folkelement — en nation. Förenade till ett under en tusenårig gemensam utveckling
genom samma pröfningar och faror! Man kan icke skada det ena utan att äfven det andra lider.

——

Pris: 50 penni.

——